Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 65 Sreda, 12. avgusta 1936 Leto XI

Pripravimo se na občinske volitve

Vlada je obljubila, da se bodo letos jeseni vršile občinske volitve. Slutili smo, da bodo javne, to je, da volilni zakon za občine do volitev ne bo izpremenjen. To je sedaj tudi minister Behmen potrdil ter dostavil da bodo volitve svobodne in ne pod pritiskom oblastvenih organov, kakor se je to godilo ob Jevtičevih volitvah v parlament in še kdaj.

Zagotovilo svobodnih volitev ima vsekakor nekaj pomena v naših razmerah, ker vsi vemo, da se marsikdo čuti socialno ali službeno odvisnega od svojega »kruhodajalca«. Ta odvisnost je še posebno občutljiva, ker je oblast končno vendarle v rokah podjetniškega razreda, in sicer pri nas popolnoma, ker delojemalski razred v parlamentu ali senatu nima niti enega zastopnika. Torej je tudi iz tega razloga obljuba svobodnih volitev nekakšen simbol poznejših volitev s tajno in proporcionalno volilno pravico.

Razumljivo je, da se za občinske volitve pripravlja in bo pripravil tudi delavski razred ter v polnem zaupanju v uspeh volil tudi javno.

Načelno smo nasprotni javnim volitvam iz zgoraj navedenega razloga, ker je mogoče popolnoma svobodno glasovanje le ob tajnem glasovanju. Seveda tudi pri tajnem glasovanju marsikdo misli, da mora glasovati proti svojemu prepričanju, češ, da njegov nadrejeni že kaj sluti, kako je volil. Taki volilci so duševni slabiči, ki jih še vedno najdemo med državljani.

Pri teh javnih volitvah, ki bodo po izjavah vladnega člana popolnoma svobodne, to je, da se proti volilcem ne bo izvajalo nobenih političnih ali socialnih represalij zaradi oddaje glasu za to ali ono kandidatno listo, bomo dobili pergled, koliko samostojnih ljudi imamo, koliko značajev imamo in koliko so se že konsolidirale ideološke anarhične razmere, ki jih je rodila zadnja nezdrava doba.

Zaradi jasne slike, predvsem pa zaradi delavskih interesov v državi, se mora delavstvo in nameščenstvo neustrašeno pojaviti pri teh volitvah kot važen faktor, ki mora v temeljni socialni edinici občini priti tudi do vpliva.

Delavski in nameščenski zaupniki naj se ravnajo po navodilih, ki jih bomo objavljali v naših listih. Zakaj če bomo složno nastopili pri volitvah si bomo ustvarili jako velik respekt, ki smo ga že doslej vedno znali dobro čuvati.

O volilni taktiki smo že nekaj poročali. Kakor vse kaže, jo bomo morali nadaljevati, ker nam jo narekujejo razmere in nam obeta še največ uspeha. Ljudska taktika je to in ljudstvo potrebuje danes vpliva in moči povsod.

Zopet 3000 delavcev brez posla

Železniška uprava je razglasila, da nima zadostnih kreditov in mora zaraditega odpustiti 3000 delavcev na progah. V Ljubljani je bilo poslanih 100 delavcev na brezplačni dopust. Za delavce, ki še ostanejo zaposleni, pa je bilo zmanjšano število delovnih dni v mesecu od 25 na 18. Ti delavci so skrajno slabo plačani; s tem se je poženene pa v neznosno bedo. In kje naj dobe posel odpuščeni?

Državljanska vojna v Španiji

Reakcija še vedno zaupa generalu Francu

Poročila o vsaki vojni so nezanesljiva. Tem manj so zanesljiva poročila o španski državljanski vojni, o kateri pričakuje vsa reakcija zanjo ugodna poročila.

Zadnja poročila pa vsekakor potrjujejo napredek vladnih čet na mnogih prav važnih krajih. Vlada je dosegla lep uspeh v pokrajini Badajoc, kar priznavajo celo uporniki. Ta uspeh je važen, ker je pokrajina Estramadura ob portugalski meji še v rokah upornikov ter dobavljajo preko nje vojni materijal iz Portugalske. Uporniki so sicer zasedli Merido, ki ogroža zvezo med Badajozom in Madridom. Toda, če obdrže vladne čete Badajoz, bo prekinjena tudi zveza med severno kolono in južno uporniško vojsko. Tudi v gorovju Guaderramo se umikajo čete generala Mola, čeprav so pripravljali uporniki prav v tem kraju glavno ofenzivo na glavno mesto Madrid. Prodiranje se še vedno vrši proti Saragossi. Če pade to mesto, ne bo več Molovo krilo zavarovano in bo vpostavljena zveza med vlado do Asturije.

Vlado bo Algeciras iznova obstreljevala s kopnega. Cadiz in Granado ima baje vlada že v svojih rokah.

Te zmage so v splošnem posamezne akcije, ki bodo silno otežkočile »ofenzivo« upornikov proti Madridu, ki jo napovedujejo že 14 dni. V tej ofenzivi prevzame Franco vrhovno poveljstvo.

Na to ofenzivo se pripravlja tudi vlada ter upa, da jih morda z odločilnim uspehom odbije. Misliti pa ne smemo, da bi z zasedbo Madrida uporniki že zmagali. Zakaj vladne čete imajo že tako važne pozicije, da jih uporniki ne bodo mogli več iztrebiti.

Vlada je napravila ekspedicijo na otoke Baleare. Tja so se umikali uporniki ter bi naj dobavljali orožje za svoje tovariše na kopnem iz Italije ali Nemčije. Te otoke bo vlada rabila tudi za svoje bojne ladje in zrakoplove.

Tudi vojni minister je poročal, da prihajajo z vseh bojišč ugodna poročila.

Pomembno je še, da je Nemčija izjavila, da vlada ni poslala upornikom nikakršnega vojnega materijala. To je verjetno in da gre le za privatne pošiljke, za katere vlada ni odgovorna, če jih ima tudi pravico dovoljevati.

Težki boji v Španiji so skrajno krvavi. In če bi imeli krivci upora kaj vesti, potem mora njih vest težiti zločinski upor, za katerega ni bilo pametnega povoda.

Španska vlada svari pred vmešavanjem

Predsednik španske zbornice Martinez Barrio je govoril po radiu iz Valencije. Vojaški upor je naperjen proti španski državi, ki je ustavna. Upor je borba za privilegije proti pravicam naroda. Diktatura de Rivera je bila nesposobna, monarhija pa je propadla zaradi svojih zmot in stoletnih grehov. Špansko ljudstvo je proti temu, da se obnovi, kar se ni obneslo. Vsaka država ima pravico in svobodo, da ureja svoje razmere in pravico, da zahteva nevtralnost drugih držav. Uporniki prosijo za pomoč druge države in sicer proti domovini. Španija spoštuje svoboščine in pravice drugih držav, zato zahteva, da te spoštujejo za Španijo tudi druge države. Sedaj pride za upornike ura, ko se bodo morali vdati ustavnim faktorjem, ki bodo nedvomno zmagali in dokazali voljo republikanske Španije.

Nesramna laž ovržena

Španski komunisti so solidarni z vlado ljudske fronte

Poslanec in urednik komunističnega glasila v Španiji, Juan Hernandez, je izjavil zastopnikom inozemskega tiska, da sedanje gibanje nima nikakršnega socialističnega ali proletarskega značaja. Osnovanje komunizma v Španiji zaenkrat ni mogoče. Komunisti tudi nimajo posebnega vpliva na vlado in gibanja tudi ne vodijo, vendar je komunistična stranka dolžna, da ji pomaga. Nameni anarhistov niso preveč jasni; nasprotuje jim pa ljudstvo in vlada. O takozvanih svobodomiselnih komunistih ne maramo nič vedeti. Po zmagi jim pomagamo, da se bodo spametovali. Če bi se hoteli sedaj spuščati v rekriminacije z njimi, bi utegnila postati Španija ognjišče nove svetovne vojne. Ves španski narod se bori proti vojski.

Zmagali bomo, ker so uporniki sami naleteli na pasivni odpor v ozemljih, ki jih imajo zasedena.

Nepoštenost kapitalističnega in fašističnega časopisja

Vlado ljudskega zaupanja so oblastni generali prisilili, da brani ustavo Španije z orožjem. Tisk »redoljubne« gospode pa zasuče dejstvo in piše, kakor da bi se vlada vojevala proti ustavi ter bi bila izzvala državljansko vojno. Še več. Uporniki izvršujejo strašna mučenja in požigajo imetje. Ta tisk pa poroča, da dela to redna vojska ter zamolči, da so fašistične sile odgovorne povzročiteljice te nesreče. Govorile so, da se vmešavata Francija in Rusija, ničesar pa ne vedo, **da pošiljata upornikom Italija in Nemčija bombna letala,** vojake in da je nemška križarka pristala v uporniškem pristanišču Centa. Uporne bandite podpirajo te sile. Kdo neki plačuje ta tisk, da tako nesramno služi fašizmu? Nedvomno kapitalizem, ki je ustvaril že dovolj suženjskih razmer na svetu.

Nemčija in revolucija v Španiji

Sodrug, ki je bival v Maroku in Španiji, sporoča v pariškem Populaire« naslednje podatke:

Tretje cesarstvo je našlo porabljiv pomoček, da je pridobilo španski tisk. Dobavilo je španski reakciji rotacijske stroje in je s tem izpremenilo »L' A. B. C.« in »Rlancog Negro« v nacistične prijateljske liste. Vsakdo v Španiji je vedel, da stranko Gil Roblesa vzdržuje Nemčija.

Maroko je bilo veliko oporišče velike nemške operacije, kjer je pridobivala pristaše odpora med vojaštvom. Pred kakimi dvemi leti je bil osnovan v Tetuanu konzulat, ne pa v Settatu, da ščiti nemške gospodarske interese, ker je kraj pomorskega prometa.

Konzulat je imel štirinajst oseb in konzula Broscha, ki je imel mnogo sredstev na razpolago. Konzul je prebival v najdražji vili z vrtovi, kopalnim bazenom in skrajno razkošno opremo. V vili so se vršili številni sprejemi večinoma španskih vojakov. Konzul Brosch je bil sam nemški štabni častnik.

Na drugem koncu mesta je stanoval v Barrio-Marro nemški inženjer v skromnem arabsko urejenem stanovanju. Inženjer Langenheim govori dobro arabsko in špansko. Dočim je pridobival konzul Brosch špansko vojaštvo, je sprejemal inženjer Langenheim arabske šejke. Oba sta pa delovala sporazumno.

V inženjerjevi vili se nahaja nacistična tiskarna, ki tiska letake v arabščini in jih razširja. Ti letaki so širili med Arabci sovraštvo proti Židom ter slikali Hitlerja kot osvoboditelja Maroka. Francija v tej zadevi ni storila več, kakor da je Langenheimu prepovedala francosko ozemlje, tudi v Tetuan ni smel. Toda tja, kamor Langenheim ni smel, je lahko šel konzul Brosch, ker ga je ščitila diplomatska imuniteta.

Znano je, da Španija že nekaj let ni razvijala svojega kolonialnega delovanja v Maroku: vsi republiki sovražni častniki so bili poslani v Maroko in se jim je s tem omogočilo popolno svobodo njih akcije. In da intervenira v Španiji, je Hitler izbral tisto pot kakor general Franco: pot čez Maroko.

Štirje nacisti v Barceloni ustreljeni

Po nemških poročilih so bili v Barceloni štirje nacisti ustreljeni.

Izvedena je pa bila nad njimi preiskava in jih je sodišče obsodilo.

Glavni nemški konzul se je pritožil in Nemčija je zagrozila s konsekvencami, ki jih je pa opustila, ker so ustreljeni Nemci sodelovali z uporniki.

Asturski princ med uporniki

Tretji sin kralja Alfonza XIII. je prestolonaslednik za Španijo. Pohitel je med upornike ter nosi fašistično uniformo. Končno je pa moral zapustiti upornike in se vrniti v inozemstvo.

V Društvo narodov prijavi svoj vstop Egipet. Anglija bo sprejem priporočala.

Javne volitve v občine

Izjava ministra dr. Behmena.

Beograjska Politika z dne 7. t. m. poroča, da je minister dr. Behmen dne 6. t. m. na svoji konferenci izjavil o bodočih občinskih volitvah to-le:

»Občinske volitve bodo poskus plebiscita, v katerem se bo narod opredelil v popolni svobodi. Tokrat se gre za volitve popolnoma svobodno, brez pritiska in brez žandarjev, na žalost javno, ker nismo imeli časa, da bi zakon izpremenili. Zakaj pa bi tudi ne preizkusili javnih volitev?«

To je prva izjava ministra, da bomo imeli v bodočih volitvah javno glasovanje.

Odpoved kolektivne pogodbe pri TPD

TPD napoveduje redukcije delavstva.

Beda in pomanjkanje, ki vlada danes med rudarji Trboveljske prem. družbe vsled praznovanja šihtov in pa vedno bolj umetno znižavanje akordnih zaslužkov rudarjev po TPD, sta povzročili med rudarji takšno razpoloženje, da so morala vodstva vseh treh strok. organizacij skupno odpovedati s 1. avgustom sedaj veljavno kolektivno pogodbo. Ker ima obstoječa kolektivna pogodba trimesečni odpovedni rok, bi morala nova stopiti v veljavo dne 1. novembra t. l. Ker je časa dovolj in ker je v interesu stvari, da se zahteve delavstva in nove kolektivne pogodbe dobro vsestransko prouče, so si zastopniki rudarjev pridržali pravico, da vložijo dejanske zahteve najkasneje do 15. sept. t. l.

Predno se je TPD seznanila z delavskimi zahtevami, je že sporočila rudarskemu glavarstvu v Ljubljani, da je družba z ozirom na pomanjkanje naročil primorana reducirati večje število svojega delavtva. To je dejanski odgovor TPD na od delavstva odpovedano kolekivno pogodbo. Ne bomo se danes podrobneje spuščali v ta nesocialen čin TPD, ker je za v pondeljek že sklicalo rudarsko glavarstvo konferenco z zastopniki delavstva. Ugotoviti pa moramo zaenkrat to, da mora v tem gibanju priti predvsem do izraza nujnost eksistenčne potrebe rudarskega delavstva in ne samo dividende delničarjev TPD.

Proti politiki nevmešavanja

Oster govor s. Jouhauxa

Glavni tajnik Splošne delavske zveze s. Jauhaux je izjavil prejšnjo sredo na kongresu francoskih učiteljev med drugim naslednje:

Odgovornosti se zavedajoče delavstvo k dogodkom v Španiji ne more ostati nevtralno in hladnokrvno. Stara dogma nevmešavanja je Francijo že drago veljala in bi jo utegnila veljati še dražje. Poraz španskega delovnega ljudstva bi bil poraz Francije, ne le s socialnega vidika, marveč tudi z vidika varnosti države in notranjega reda v Franciji.

[illegible] režim Hitlerja, vojne Mussolinija, upor Franca, to vse je med seboj v zvezi. Upornike v Španiji podpirata združeno fašizem in nacizem in demokracija nima nikakršne pravice, hladno presojati položaj. Tistega dne, ko Mussolini zasede Cento in s tem nevtralizira Gibraltar in Port Mahou, bi bil problem Sredozemskega morja vsekakor že rešen proti Franciji. Zakaj Francija bi bila tako primorana svoje meje braniti na treh straneh in bi bilo Hitlerju samo olajšano, da napade svoje sosede.

Nacionalizacija belgijske vojne industrije

Mešani vojaški odbor je soglasno sklenil nacionalizacijo belgijske vojne industrije. Odbor pravi, da država mora imeti pomočke za nabavljanje potrebnega orožja za obrambo dežele. Uvesti se mora predvsem stroga kontrola v podjetjih, ki izdelujejo vojni materijal, omejiti dobički in izvajati kontrola prodaje vojnega materijala v inozemstvo. Med vojno bodo vsa podjetja za izdelovanje orožja in municije pod državno kontrolo.

Grčija in Nemčija

Nemčija je dolžna Grčiji 37.8 milijonov mark (okoli 50 milijonov dinarjev). Od tega zneska ne plačuje obresti, pač pa mora Grčija plačevati nemške izdelke 30 odst. dražje kakor druge države. Grčija obenem z dobavljanjem tobaka preskrbljuje z devizami. Grški gospodarski list »Ikonomolagos Athinon« pravi, da je to rana, ki črpa vse grške sokove in zasužnjuje gospodarstvo Nemčiji.

Nova vojna v Abesiniji

Abesinci neprestano napadajo Italijane v Abesiniji z znatnim uspehom. Reuter sedaj poroča, da so Abesinci zbrali večjo vojsko. Vodi jo ras Imru, ki ima 60.000 mož pod orožjem. Napasti namerava Dessie in Addis Abebo. Na pomoč mu pride tudi Abera, ki je nedavno zaplenil Italijanom mnogo strojnic in municije.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Pred izpremembo poljske politike

Šef francoskega generalnega štaba in podpredsednik najvišjega vojnega sveta Maurice Gamelin obišče te dni v Varšavi generalnega inspektorja poljske vojske, generala Rydz-Smiglyja. Prenagljeno bi bilo presojati ta obisk pri dejanskem voditelju poljske politike. Vsekakor pa je obisk namenjen kot opomin Nemčiji. To dejstvo še bolj potrjuje poljsko-francoska vojaška konvencija, ki še dalje obstoja in je Hitler v desetih letih prijateljstva s Poljsko še ni mogel razdreti. Poljska je nasprotnica Rusije. Z ozirom na dogodke pa hoče Poljska ostati svobodna, da se v slučaju potrebe lahko bori proti Nemčiji. Vplival je pa tudi nastop Anglije proti Nemčiji v španskem vprašanju. Nemčija prav za prav ne ve, ali bi šla z Italijo, Anglijo, Francijo ali Poljsko. Nahaja se v zadregi. Vsekakor hoče s tem obiskom na vzhodu večjo aktivnost. Isti pomen bo imel obisk Bluma ali njegovega zastopnika v Beogradu in Bukaresti. Francoska aktivnost ima namen prekrižati nemške načrte na vzhodu, zlasti v Avstriji, ki se pripravljajo za prihodnje mesece.

Rydz-Smigly bo vrnil obisk v Parizu najbrže šele početkom novembra meseca.

Volilna reforma na Ogrskem

Ogrska vlada ima vedno večjo opozicijo. Iz strahu pred njo namerava Gömbös izpremeniti volnlni red za parlamentarne volitve. Po nameravanem volilnem redu bodo imeli pravico glasovanja le državljani, ki bivajo 20 let v isti občini. Istotako bo omejena ženska volilna pravica.

Volilni red je naperjen predvsem proti delavstvu, ki mora večkrat menjavati svoje prebivališče.

Kandidati bodo morali zalagati kavcije, kar bo zadelo neimovite stranke.

O pravilnosti volitev ne bo sodilo več sodišče, ampak parlamentarni odbor, ki bo seveda vedno režimski.

Doma in po svetu

Skupni opozicijski odbor za občinske volitve v Srbiji. Zemljoradniška stranka je izvolila odbor, ki se bo bavil s pripravami za občinske volitve. Odbor se bo še razgovarjal z Ljubo Davidovićem in Aco Stanojevićem da se ustanovi skupni volilni odbor.

Jugoslovanski minister dr. Rogić je bil povabljen v Berlinu na kosilo k generalu Göringu, na večerjo pa k zunanjemu ministru baronu Neurathu.

Kapaciteta za produkcijo železa in strojev je izrabljena komaj nekaj nad petdeset odstotkov. Vendar se uvaža iz inozemstva mnogo teh produktov.

Angleški kralj se je vozil v nedeljo zvečer skozi Ljubljano v Dalmacijo na odpočitek.

Rumunija se jezi na Nemčijo. Rumunska trgovinska bilanca z Nemčijo je bila nekaj časa aktivna. V letošnjem prvem letu pa Nemci kupujejo jako malo žita in živine v Rumuniji in je bilanca pasivna za 6000 lejev.

[illegible] Fašistični poslanec Lafranconi je imel v Varceli v Pijemontu shod, na katerem je rekel, čim se je dovolj pobahal z zmago v Abesiniji, »da smo prišli v Addis Abebo, smo potrebovali sedem mesecev, da pa bomo ustrahovali Francijo, pa bo treba le sedem tednov. — Italija ima še obračun s Francijo. — [illegible]

Mussolini in njegova bolna hči. Mussolinijeva najmlajša hči je obolela. Mussolini se je, kakor pravijo, v desetih dneh, ko je bila njegova hči v smrtni nevarnosti, postaral za deset let. In kaj je rekel [illegible] oče ob tej priliki? »Rajši še eno afrikansko vojno kakor to bolezen moje hčere... za tako rodbinsko žalost nimam moči.« — [illegible]

V Nemčiji tudi manjka denarja. Zato so si baje izposodili za svojo berlinsko olimpijado denar iz fondov strokovnih oragnizacij in nemškega »bednostnega fonda«. Velika olimpijska propaganda se je torej napravila zopet z delavskim denarjem,

Katalonija bo socialistična. V Barceloni je bila sestavljena nova vlada, v kateri so trije socialisti. Podpirajo to vlado vse delavske in levičarske stranke. Vlada namerava zapleniti veleposest in cerkvena imetja ter socializirati banke. Hiše in palače uporniških lastnikov je vlada zaplenila v prid države ali občine. V Kataloniji je mir. Grozi nevarnost le s severa, toda tam ima vlada 82 tisoč mož na razpolago. V severni Aragoniji in pri Saragossi so še uporniki. Barcelona preskrbuje vladno vojsko z vsemi potrebščinami. Katalonija podpira špansko ljudsko vlado, ker ve, da je bodočnost tudi nje odvisna od izida strašne državljanske vojne, ki so jo izzvali objestni generali in fevdalni klerikalizem.

Nič se ne jezite! Na Španskem se vrše boji med regularno ustavno vlado in uporniki. Republikanska vlada je že uvedla nekaj socialne zakonodaje, hotela pa je odpraviti tudi strašne socialne krivice. Uporniki (generali, bankir March in Gil Robles, ki so jako primerna družba) so hoteli z uporom to pravično delo preprečiti. Kdo je bil z uporniki in kdo z republikansko vlado, vemo in

Maksim Gorki:

Sestra Dora

Osem jetičnih ljudi — zelo samovoljnih ljudi: temperatura zrase za dve, tri stopinje, pa so čisto iz sebe od strahu in jeze.

Sestra Dora, neznano katere narodnosti — včasih se izdaja za Estlandko, drugič spet za Korejko — je stregla v nekem sanatorju na Krimu osem bolnih ljudi. Kadar je govorila rusko, je bilo to s tatarskim ali armenskim naglasom.

Visoko zrastla, močna, vitkih nog, se je gibala urno in ljubko. Imela je dobrodušen obraz, rdeče, mesnate in smehljajoče se ustnice ter velike, čudovito sive oči. Kadar je bila zamišljena, so postale njene, v praznoto uprte oči, motne ter njen pogled svinčeno težak in odrevenel.

Bila je nepismena in neumna, zlasti tedaj, če se je hotela kazati razumno. Bolniki so jo imenovali — četudi ne popolnoma primerno — »prismojena Dora«.

Toda debelušna Dora ni bila nič užaljena, smehljala se je še nadalje in stregla bolnikom kakor mati svojim otrokom. In kadarkoli so jetičniki poželjivo tipali njeno zdravo telo, polno življenja, s svojimi suhimi potnimi rokami, je mirno odrivala prepotne, mršave roke umirajočih, rekoč: »Ne smete se raznežiti, razburjenje vam škoduje.«

Za njeno naklonjenost so se vztrajno borili trije moški: branjevec, neki polir in neroden, čokat ribič, ki je bil vdovec. Vse jih je mikala Dorina čvrsta lepota, njena sila, neutrudnost in njen uravnovešen značaj. Vsak izmed njih bi imel rad to mirno, krotko človeško bitje za vse življenje za svojo tovarišico. Toda njeno razmerje do moških je spominjalo na svobodnega bogataša, ki dobro ve, kdaj in kako svoje premoženje najboljše zapravlja. Odklanjala je svoje snubače z enakim mirnim smehljajem, s kakršnim je sprejemala neskončno trmo bolnikov ter zavračala njihovo nadležno ljubezen.

Bilo ji je toplo celo take dneve, kadar je burja žvižgala za okni in je megla objemala v svoje snežnobele roke sanatorij, malo stavbo na hribu, kjer so v odeje in plašče zaviti bolniki kleli slabo vreme. Ponoči, ko nas je bila vse položila k počitku, je Dora ovila svojo glavo s črno ruto, zataknila rdečo rožo ter stopila ven na teraso, kjer je pod mojim oknom klečeč, pogled uprt proti nebu, dolgo časa molila in zdihovala.

»O, sveta mati božja... Naš odrešenik! In tudi ti, sveti Nikolaj...

Za poezijo ali liriko ni bila Dora niti najmanj navdušena. Cvetic ni marala, ker je zaradi njih v bolnišnici večkrat nastal prepir. Ko se je nekoč na jetiki umirajoča žena radovala na lepoti neba in zvezd, je Dora napravila konec njenemu navdušenju z nastopnimi besedami: »Nebo je jajce...«

Dospel je deveti pacijent. S težavo in brez sape je stopal po stopnicah do terase in rekel, oprt na bergljo, Dori: »Jaz sem vrl dečko, mar ne?«

To je rekel otožno, vendar nekako zabavno. Smehljajoč se, je ogledoval životno dekle.

»O, kako ste zdravi,« je hropel hlastno hlipajoč.

»Kaj ne, vi me boste ozdravili?«

»Seveda«, je odgovorila Dora, izgovarjajoč besedo z armenskim naglasom.

Njegov obraz je bil rumen, oči lokave kakor mačje, nos ukrivljen in pod njim črno bleščeči brki — ironičen in zloben obraz.

Od tistega dne naprej je bila Dora tudi napram nam bolnikom nenavadno spremenjena. Pozabljala je naše prošnje, sobo je pospravljala le v naglici in površno, na pritožbe in ugovore je trdovratno molčala in njene sive oči so bile videti opojne. Kakor da je postala gluha in slepa, je strmela brez prestanka na teraso v ono smer, kjer je ležal težko sopeč in kašljajoč mladi dijak Filipov, podoben sovi. Kadar je utegnila le za trenutek, je takoj tekla k njemu in po sončnem zahodu je zginila v njegovo sobico, odkoder jo je bilo težko priklicati.

Zdravi, lepi zobje? Najboljše priporočilo: Vzemi SARGOV KALODONT PROTI ZOBNEMU KAMNU
DOMAČI IZDELEK

je tudi razumljivo. Razumljivo je pa za vsakega pametnega človeka, da upor ni bil ne zakonit in ne opravičen, ker je naperjen proti pravicam velike večine ljudstva. Ob takem krivičnem boju, ki bi skoraj ne mogel dobiti med poštenimi ljudmi zagovornikov, je pa tudi naravno, da se dogajajo zločini in surovosti. Žal. Toda ugotoviti, kje jih je več, kje je več naravne opravičbe, bi pa že bilo treba. Popolnoma neresnične so tudi bajke o grozečem »boljševizmu«. Rodi ga pa šele lahko tak krivičen upor!

Rusko delavstvo za Španijo. Ruski centralni svet strokovnih organizacij je pozval delavstvo, da podpre borbo proti reakciji v Španiji. Delavstvo je zbralo 12,145.000 rubljev. Prvi tajnik sveta je takoj nakazal po banki predsedniku vlade Giralu 36,435.000 frankov (okoli 200 milijonov dinarjev).

Deset francoskih parlamentarcev pojde te dni v Rusijo, da bo študiralo rusko delavstvo. Med delegati bo sedem članov iz vladne večine, trije pa iz opozicije. Predsednik delegacije je predsednik letalskega parlamentarnega odbora radikalski poslanec Boussontrot.

Izzivanja francoskih fašistov

Ob stavki pristaniških delavcev v Oranu je bil pri spopadu med delavci in fašisti ubit en delavec. Ob pogrebu, ki se ga je udeležilo vse delavstvo, je prišlo do velikih demonstracij. Iz neke hiše so streljali na demonstrante, ki so vdrli v hišo, žene in otroke spravili iz hiše ter kočo zažgali. — Tako skušajo nasprotniki delavske fronte kaliti mir in izzvati državljansko vojno.

V ogledalu

Slaba vest, še slabši izgovor. Pri »Slovencu« vedo, da se mnogo njihovih naročnikov z začudenjem vprašuje, kako more to nekdanje glasilo bivše SLS poveličevati fašizem in poročati neresnico o vsakem zdravem ljudskem gibanju. Zamerijo to, da je španska vlada zaplenila težke milijone nekemu španskemu škofu in samostanu, ki je podpiral fašiste, in pravijo, da je to preganjanje vere, ko je v resnici to le pravilni zakoniti postopek proti osebi oziroma ustanovi, ki je pozabila na Kristusov nauk, pa se vmešala v politiko in podprla ljudi, ki so se na nezakonit način in z denarnimi sredstvi iz tujih držav uprli zakoniti španski ljudski vladi. Sv. pismo pravi: Vsaka oblast je od Boga, pa zakaj ne bi bila od Boga tista oblast, ki je še ljudska povrhu? Saj ljudski glas je božji glas.

Če »Slovenec« res hoče služiti resnici in pravici brez ozira na levo in desno, če »Slovenec« ne ve nič pravega poročati o Španiji, če je proti komunizmu in fašizmu, naj pa potem prinaša poročila in pove svoje stališče vsaj k temu, ko v nekaterih nešpanskih deželah prepovedujejo celo verske prireditve in tabore krščanskega delavstva. — Če ste že proti marksističnemu delavstvu, zakaj vsaj krščanskega ne vzamete v zaščito? In zakaj ne poročate in obsodite tega, da je neframazonska vlada v neki katoliški nešpanski deželi prepovedala celo objavo govora, ki ga je govoril škof krščanskemu delavstvu? Ali je za vas »Slovenčarje« katoliška politika res samo tista, ki je udinjena reakciji in fašizmu? Ali je za vas res edini vzor katoliškega politika tisti avstrijski klerikalni politik, ki ne trpi nobenega svobodnega delavskega gibanja, tudi krščanskega ne, medtem ko istočasno na široko odpira vrata poganskemu hakenkreuzu? Zakaj organizirate izlete samo v fašistovske dežele, kjer je krščanstvo podrejeno »totalitarnemu« nacionalizmu? Zakaj navaden fantovski pretep v deželi, kjer vlada demokracija, spreminjate v burne demonstracije in nerede proti Blumu«, dočim je po vaših poročilih rajski mir in zadovoljnost samo pod fašističnimi režimi? Zakaj končno doma v Jugoslaviji nasprotujete delavski katoliški organizaciji in agitirate za nacionalistično delavsko organizacijo, ki naj se osvobodi vseh mednarodnih vplivov — torej tudi rimskokatoliške cerkve?

Kakor so vam vsa ta vprašanja nadležna in priskutna, kakor pravite v nedeljskem »Slovencu«, odgovorite na nje — če morete!

Nemška zahvala?! Naši listi poročajo z ogorčenjem, da je nemška vlada s 5. avgustom t. l. prepovedala izdajati nemškim turistom v Jugoslavijo tkzv. turistične čeke, s čimer je menda onemogočen turistični promet z Nemčije v Jugoslavijo. Morda je pa to zahvala Nemčije za reklamo, ki so jo jugoslovanski listi delali za udeležbo na Olimpijadi, [illegible] po-

Iz naših krajev

Ljubljana

Proslava 30letnice jeseniških kovinarjev. Krajevni medstrokovni odbor v Ljubljani je prevzel nalogo, da organizira poseben vlak udeležencev na to proslavo. Za poseben vlak pa mora biti najmanj 470 udeležencev, ter je vsoto Din 10.000 treba položiti v naprej pri blagajni drž. železnic. Proslava se bo vršila v soboto, dne 15. in v nedeljo, dne 16. avgusta t. l., prijavljencev za poseben vlak pa je še mnogo premalo, zato KMO apelira na vse organizacije, da med članstvom izvedejo potrebno agitacijo, da se bodo sodrugi in sodružice v čim večjem številu udeležili te proslave. Vožnja in slavnostni znak stane Din 28.— (prehrana posebej). Delavci in delavke prijavite se za izlet pri organizacijah in zaupnikih ali pa v pisarni KMO pri s. Tomeju. Opozarjamo zasti, da se bodo te proslave udeležili tudi delavci in delavski zastopniki iz drugih držav.

Maribor

Za svobodo, kruh in demokracijo!

Delavci, nameščenci, kmetje, obrtniki ter vsi prijatelji svobode, demokracije in enakopravnosti v državi udeležite se

javnega političnega shoda,

ki se bo vršil v **torek, dne 18. avgusta 1936 ob 19. uri zvečer** v verandi pivovarne »**Union**« v Mariboru.

Dnevni red:

Politični in gospodarski položaj ter zahteve delovnega ljudstva.

Referenta: s. **Josip Petejan** in **dr. Vekoslav Kukovec,** minister n. r.

Sklicatelji:

Združeni skupini Socialistov in pristašev Slovenske zemlje v Mariboru.

•

Shod stavbinskega delavstva

V četrtek, dne 13. avgusta t. l. s pričetkom ob 18. (6.) uri zvečer se bo vršil velik shod stavbinskih delavcev v verandi pivovarne »Union«. Razpravljalo se bo o kolektivni pogodbi, zato pridite vsi.

Slavnostno zborovanje JRZ. Minulo nedeljo je JRZ priredila proslavo 30 letnega političnega udejstvovnja g. dr. Korošca. Tukajšnji voditelji in pristaši JRZ so razvijali za to proslavo ogromno agitacijo in vabili pripadnike JRZ iz vseh krajev, zlasti pa iz podeželja. Napovedali so ogromno udeležbo in tudi »Ponedeljski Slovenec« je poročal, da se je proslave udeležilo 10.000 ljudi. Poročevalec pa je ta dan očividno »dvojno videl«, ker je naštel toliko udeležencev. V sprevodu, ki se je formiral na Zrinjskem trgu, je bilo 17 kmečkih vozov, okrašenih z državnimi in slovenskimi zastavami, dalje kolesarji in veliko število starejših žen, medtem ko moških in mladine ni bilo opaziti. Zborovanju, ki se je vršilo v Ljudskem vrtu, je predsedoval g. Žebot. Govorili pa so gg. min. Jankovič, minister dr. Krek, g. Smode, dr. Leskovar, dr. Ferdo Miler in drugi. G. dr. Krek je okrcal zlasti tudi krščanske socialce, h katerim je svoječasno sam pripadal. V ostalem pa govorniki niso povedali prav nič novega, kar je očividno vplivalo tudi na zoborovalce, ki so takoj po otvoritvi po vrsti zapuščali zborovanje. Vsekakor zanimiv pa je bil govor g. dr. Milerja, ki bi menda svoje pristaše lahko seštel na prste. Če se ne motimo, je bil g. dr. Miler, ko je bival še v Celovcu, med voditelji antiklerikalnega tabora na Koroškem. Na nedeljskem zborovanju pa je pel slavo svojčas tako osovraženemu [illegible] S prireditvijo baje [illegible] niso posebno zadovoljni, zlasti, ker ni bilo udeležencev iz Maribora, ako izvzamemo nekaj radovednežev, ki pa so bili kmalu po večini vsi aretirani radi suma, da nameravajo motiti zborovanje. Izzivati pa so poskušali nekateri klerikalni študentje, ki so vzklikali proti marksizmu, [illegible]

Izkazalo pa se je, da Maribor ni baš primerno mesto za [illegible]

34 oseb je bilo minulo nedeljo aretiranih, ker so bile osumljene, da nameravajo motiti zborovanje JRZ. Deloma so bili aretiranci zvečer izpuščeni na svobodo, nekaj v pondeljek, nekaj pa se jih nahaja še v policijskih zaporih.

V šahovski tekmi Gradec—Maribor, ki se je vršila minulo nedeljo, so odnesli zmago gostje v razmerju 16.5 : 4.5.

V Dravo je nameravala skočiti iz drž. mosta v nedeljo zvečer neka ženska, kar so pa preprečili pasantje. Prav tako so kmalu nato zadržali pri brvi nekega mladeniča, ki je hotel skočiti v Dravo.

Prijatelj Prirode, Maribor. V soboto, dne 15. in nedeljo, dne 16. avgusta izlet na Peco. Odhod v soboto zjutraj s koroškim vlakom do Ruš. Povratek v nedeljo zvečer.

Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru priredi v nedeljo, dne 16. avgusta popoldanski izlet v gostilno Koren, Krčevina. Na sporedu so razne zabave, kakor streljanje za dobitke, ples itd. Vsi člani, bratska društva in prijatelji godbe so vabljeni.

Okusen, sladki kmečki kruh dobite v pekarni Rakuša, Koroška c.

Celje

Posebni vlak k proslavi na Jesenicah. Podružnica SMRJ v Celju sporoča, da bo vendar organizirala posebni vlak za izletnike k proslavi 30 letnice obstoja kovinarske organizacije na Jesenicah. Posebni vlak bo odvozil iz Celja v soboto, dne 15. t. m. točno ob pol 5. uri zjutraj. Prijave za posebni vlak sprejemajo v vseh tovarnah zaupniki. Zamudniki lahko plačajo voznino tudi na vlaku kontroli, ki bo pooblaščena pobirati voznino. Najbolje je pa, da izletniki plačajo voznino do petka, dne 14. avgusta 1936 pri organizaciji. — Sodružice in sodrugi! Naša dolžnost je, da se oddolžimo jeseniškim sodrugom in se udeležimo proslave v čim večjem številu. Vse okoliške podružnice, ki nimajo na razpolago posebnega vlaka, se lahko priključijo Celjanom.

SMRJ.

Ministrskega predsednika g. dr. Stojadinovića smo opazili v nedeljo, dne 9. t. m. v Celju.

Cvetlični dan SDZJ. Za svoje onemogle in brezposelne člane je organizirala SDSZJ cvetlični dan. Agilne nabiralke in nabiralci so naleteli na dobrohotno občinstvo, ki je prav pridno kupovalo cvetlice. — Organizatorji cvetličnega dne so zadovoljni z uspehom prireditve.

Zidani most

Razmere v katerih živimo danes delavci, kmetje, obrtniki, nameščenci, železničarji itd. postajajo z dneva v dan slabše. Vedno se vprašujemo, ali bo kedaj boljše? Brezposelnost, pomanjkanje, kateremu se pridruži še proletarska bolezen tuberkuloza, so naši stalni spremljevalci. Vsi tarnamo, da tako ne more več dalje. Toda svoj položaj si ne bomo zboljšali s tarnanjem, temveč se moramo zavedati, da je moč samo v skupnosti. Rešitev ne bo prišla odkod drugod ampak si jo moramo priboriti sami. Nastavljajo nam mreže, da bi se vlovili. Poskušajo z nacionalizmom, drugi zopet z vero, nekateri pa celo mislijo, da nas bo rešil fašizem. Toda delovno ljudstvo se je pričelo zavedati, da brez borbe ni uspehov. Te borbe pa morajo voditi le delavske strokovne in politične organizacije, v katerih odločajo člani sami. Zveza delovnega ljudstva pridobiva vedno več pristašev kljub naporom nekaterih, ki bi radi razvoj zavrli in ga usmerili na pot, ki vodi v temo.

Hrastnik

I. delavski kulturni dan v Hrastniku

V nedeljo, dne 16. avgusta s pričetkom ob 6. uri zvečer se vrši na vrtu ge. Amalije Loger I. delavski kulturni dan. Nastopijo: Steklarska in rudarska godba na pihala ter moški in mešani zbor »Vzajemnost« I. in II. Na sporedu bo 14 pesmi in 10 godbenih točk. Ves spored bo trajal tri ure. — Vstopnina: sedeži Din 6 in 4, stojišče Din 2. V slučaju slabega vremena bo prireditev preložena na prihodnjo nedeljo, dne 23 avgusta. — Vse ljubitelje lepe pesmi in glasbe vljudno vabi k polnoštevilni udeležbi odbor.

Šikane na dnevnem redu. V skladišču steklarne zaposlene delavke moramo poleg svojega težkega dela prenašati še šikane nekaterih gospodov. Ni dovolj, da moramo celih 8 ur vršiti naporno delo, pri katerem se nas na vse načine priganja in da prejemamo za to delo borih 18 do 23 Din mezde, temveč se nas še obklada z raznimi psovkami, kakor n. pr. mrha, črna copernica in drugimi čudnimi priimki, ki jih v listu ne moremo priobčiti. Inteligentnih ljudje se običajno ne poslužujejo takšnih psovk. Ako te šikane ne bodo kmalu prenehale, bomo primorani priobčiti imena prizadetih in v svojo obrambo podvzeti še druge korake.

Posnemajte. Za tiskovni sklad je darovala Sekcija steklarjev ob priliki predavanja o pomenu strokovne organizacije Din 50.—. Iskrena hvala!

Tombola gasilske čete v Hrastniku. Prostovoljna gasilska četa v Hrastniku se najlepše zahvaljuje vsem tovarnam in trgovcem, ki so s svojimi obilnimi in prekrasnimi darili pripomogli, da bo tombola naše čete pač med največjimi prireditvami te vrste v Sloveniji. Kakor znano, se bo vršila tombola 15. avgusta popoldne na občinskem prostoru pri Rošu. S pričetkom bomo čakali do prihoda vlaka iz Zagorja in Litije.

Proslava 30 letnice SMRJ na Jesenicah

Vsem sodrugom in sodružicam!

Nahajamo se tik pred praznovanjem 30-letnice obstoja naše podružnice SMRJ na Jesenicah, ki bo dne 15. in 16. avgusta t. l. Še nekaj dni in prihiteli boste z vseh strani, da skupno z nami proslavite spominski dan naše dolgoletne borbe.

Trideset let organizirane strokovne borbe je za nami. Koliko malih in velikih bojev skrivajo v sebi vsa ta leta, koliko samopremagovanja in žrtev, da smo prišli samo do delnega spoznanja, da smo le združeni močni in da razdvojeni ne pomenimo nič.

Danes po tridesetih letih velikega požrtvovalnega dela naših najboljših, stojimo morda na najtežjem razdobju našega razvoja. Od naše skupnosti, od delavske zavesti ne samo jeseniških kovinarjev, ampak delavstva vse Slovenije je odvisno, ali bo pomenilo to razdobje za nas nazadovanje in propadanje, ali nov polet v boljšo bodočnost.

Velik dan bo to. Mejnik v zgodovini jeseniškega kovinarja in tudi ostalega delavstva širom Slovenije. Zato vam kličemo: **sodrugi, če le morete — pridite!**

Jeseniški kovinar ne sme imeti občutka, da je v teh težkih dneh prepuščen samemu sebi, ampak videti mora, da ima somišljenike in sobojevnike širom cele Slovenije in še dalje, ne glede na meje. **Naš boj je vaš boj! Naš praznik je vaš praznik!** Zato naj bo ta naš skupni praznik res izraz našega skupnega hotenja, naše solidarnosti in enotnosti.

Mnogi ste že odgovorili na naš klic. Prihiteli bodete iz Kranja, Ljubljane, Trbovelj, Celja, Maribora in še iz neštetih drugih krajev, da se postavite ob našo stran, da manifestiramo našo skupnost. **Bodite vsi pozdravljeni! Družnost!**

SMRJ podružnica Jesenice.

Trbovlje

Pogreb s. Odlazka. Sava, ki nam je dne 28. julija t. l. ugrabila našega najagilnejšega člana s. Odlazka Albina, je v soboto, dne 1. t. m. truplo naplavila v bližini Hrastnika. Naši sodrugi pevci so, čim so bili obveščeni, takoj pohiteli s krsto in pokojnika prinesli ponoči v Trbovlje, kjer so ga v pevski sobi v Delavskem domu položili na mrtvaški oder. Kmalu je bila krsta obdana z venci in šopki. Ko pa se je v nedeljo zjutraj raznesla po Trbovljah vest, da je truplo pokojnika najdeno, so celi dan prihajali prijatelji in znanci, ki so prinašali cvetlice, tako, da je bila soba polna vencev in šopkov. Pokojnikov brat, ki je pravkar odslužil vojaški rok, je nemudoma obvestil starše v Savinski dolini, ki so že opoldne prispeli z vlakom. Starši so globoko potrti, saj je bil pokojni Albin njih najmlajši sin in ljubljenec. Le zavest, da je bil njih sin tako priljubljen, jim je nekoliko olajšala bolest. — Podružnica tukajšnje »Vzajemnosti« je obvestila sodruge delavske pevce iz Hrastnika in Trbovelj, ki so se v velikem številu odzvali vabilu in s pevci tukajšnje »Vzajemnosti« skupno zapeli ob grobu žalostinke. Izpred »Delavskega doma« se je točno ob 4. uri popoldne formiral žalni sprevod, kakršnih je bilo še malo v naši sajasti dolini. V žalnem sprevodu je korakalo nad 2000 ljudi, na čelu članice in člani »Vzajemnosti« in »Prijatelja Prirode«, dalje pevci iz Zagorja, Hrastnika in Trbovelj, nato so sledile male, belo oblečene deklice s šopki in venci raznih delavskih društev (med njimi tudi venec »Vzajemnosti« iz Hrastnika), za krsto pa sorodniki in ostali sodrugi in sodružice. Delavska godba je ves čas neumorno igrala žalne koračnice. Pri odprtem grobu se je od dragega pokojnika poslovil s. Magdič. Pokojnika bomo ohranili v trajnem spominu, žalujočim preostalim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Vsem ljubiteljem godbe. Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« v Trbovljah je ustanovilo mandolinistično sekcijo ter vabi vse one, ki imajo resno zanimanje za to glasbo, da pristopijo v čim večjem številu. Vaje se bodo vršile pod strokovnim vodstvom s. Turka Emila, redno vsak pondeljek, torek in petek ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih. Podrobne informacije se dobijo pri tajniku s. Tancu, ki sprejema tudi nove člane.

Kranj: 80 sodružic in sodrugov se je v nedeljo 9. t. m. zbralo na ustanovnem občnem zboru »Vzajemnosti«, ki ga je vodil s. **Rotar.** Tajnik glavnega zvezinega odbora s. **Štukelj** nas je v ognjevitem govoru vzpodbudil za udejstvovanje v tej edini pravi delavski kulturni organizaciji, ki je pravzaprav tudi edina resnična slovenska kulturna organizacija. V imenu zveze stavbincev je pozdravil občni zbor s. **Al. Hrovat,** v imenu »Prij. Prirode« s. **Tominc,** v imenu splošne del. zveze s. **Vehovec** (s. Krč je bil bolan) in za tržiško »Vzajemnost« s. **Krištofek.**

Po soglasnem sprejemu pravil je bil soglasno izvoljen ta-le društveni odbor:

Predsednik Vehovec Jakob, nam. Pravst Anton, tajnik Rakovc Alojz, nam. Finžgar Slavka, blagajnik Brezar Janez, nam. Sušnik Anton, knjižničar Maček Andrej, nam. Hrovat A., gospodar Majar Jos., nam. Taler Viktor, odborniki: Kerč Franc, Nartnik Anton, Gregorčič Valentin, Čretnik Anton, Klanjšek Mici in Teran Stanko; nadzorstvo: Rotar Filip, Pogačnik Valentin in Šeligo Rozka.

S pozivom, da letos v vsako hišo zanesemo tudi knjige **Cankarjeve družbe,** se je zaključil občni zbor.

Smlednik—Sv. Valpurga. V nedeljo, dne 9. avgusta popoldne smo imeli ustanovni občni zbor »Vzajemnosti« v naši lepi vasi, da se bodo mogli tudi naši vaščani resnično izobraževati. Od glavnega odbora »Vzajemnost« nas je obiskal s. **Štukelj** in razložil pomen »Vzajemnosti« in način najuspešnejšega kulturnega dela na vasi.

Po odobrenju pravil smo soglasno izvolili ta-le odbor: Predsednik Sever Otmar, nam. Rozman Jože iz Podreč, tajnik Rozman Jože iz Smlednika, nam. Rozman Milka, blagajnik Konjar Filip, nam. Kajžar Franc, odborniki: Janez Novak, Franc Vreček, Leopold Ferbar, Janez Lenardič, Mana Vehovec in Al. Kalan, nadzorstvo: Martin Vengust, Franc Kosec in Ludvik Zajc.

Delali bomo tudi za razširjenje knjig Cankarjeve družbe in vsega našega tiska.

Kranj

V najlepši mladosti je usahnilo življenje. V ljubljanski bolnici je umrl 5. t. m. v 20. letu starosti s. Jože Rakovec, doma iz Zg. Dupelj. V bolnico je moral vsled operacije na slepiču; ali usoda je hotela, da so nastale po operaciji komplikacije in vsled tega se je moral podvreči ponovni operaciji, po kateri pa je kmalu preminul. S. Rakovec, ki je bil zaposlen v Jugobruni; bil je član SDSZJ ter obenem tudi organizacijski zaupnik. Med delavci, kakor tudi med domačimi fanti je bil zelo priljubljen. Ohranimo mu časten spomin; sorodnikom pa izrekamo naše iskreno sočuvstvovanje in sožalje!

Jesenice

Proslava 40 letnice Del. podp. društva na Jesenicah se je vršila v nedeljo, dne 9. t. m. z zabavo in tombolo. Zlasti tombola je združila na vrtu Delavskega doma mlado in staro ter je tablic sploh zmanjkalo, nekaj tisoč bi jih šlo še v promet, če bi jih društvo imelo odobrenih. Po dveurnem boju s srečo se je pokazalo, da se je nasmehnila samim potrebnim: I. glavni dobitek (kuh. opravo) je dobil tov. vpok. Fantur Jože z Jesenic, II. (divan) Klinar Franc s Hrušice, III. (uro) tov. del. Kos Ivan z Jesenic, IV. (zaboj sladkorja) Kobler Elizabeta, žena tov. del. s Koroške Bele in V. (1 vrečo moke) Rožič Jakob, invalid z Jesenic. Tako je sreča vse pač precej pravično razdelila. Ob 6. uri zvečer se je pričel vrtni koncert, prej pa je odbor Del. podp. društva izročil še diplomi o 40 letnem članstvu dvema jubilantoma, in to Žnidarju Antonu I. in Klemenčiču Jakobu, ki sta ju slavljenca ginjena sprejela kot znak priznanja društva za dolgoletno zvesto članstvo. Za tem se je ob zvokih kovinarske godbe in kovinarskega jazza razvila neprisiljena zabava, ki je trajala pozno v noč.

Velenje

Vsi listi JRZ skušajo volilce prepričati, da morajo biti njihovi pristaši bodoči župani in občinski možje, ker v tej stranki baje odločajo pristaši sami. Da je to često drugače dakazuje tudi ta-le primer: Cerkev v Škalah poseduje trgovski lokal, ki se je pred par dnevi oddal v najem za dobo pet let in sicer za letno najemnino Din 3500.—. Najvišji ponudnik je ponudil Din 5000 letno. Oba cerkvena ključarja sta zastopala stališče, da se naj lokal odda najvišjemu ponudniku, vendar nista uspela in sta baje radi tega podala ostavko. Na ta način je cerkev prikrajšana na svojih dohodkih za Din 7500.— za bodočih pet let. — Priporočljivo bi bilo, da dotični, ki je na ta način prikrajšal cerkev na dohodkih, ta znesek nadoknadi, [illegible]

Mežica

Po shodu s. dr. Topalovića. K našemu poročilu o žaljenju s. dr. Topalovića v brivnici nam piše g. Brglez sledeče: »Meni g. dr. Topalović ni prav nič znan in že radi tega nisem strank v naši brivnici opozarjal na njegov prihod. Tudi o njegovi obleki se nisem prav nič izražal iz istega razloga. Doslej sploh nisem bil član nobene politične stranke in zato nimam nobenega razloga, obrekovati niti g. Topalovića, niti kakega drugega politika. O g. Topaloviću je sicer res nekdo nekaj govoril v naši brivnici, deloma tako, kot je bilo v Vašem listu, a Vaš dopisnik je gotovo mene zamenjal z dotičnim in na ta način pripisal te pogovore meni. Vljudno prosim, da to objavite v Vašem listu. Brglez Franc, brivski pomočnik.« — Ker nočemo nikomur delati krivice, objavljamo gornje pismo, čeprav ne odgovarja zakonu. Mnenja pa smo, da bi bila dolžnost tako g. Franca Brgleza, kot njegovega mojstra, dotičnega takoj energično zavrniti in ga postaviti pred vrata, če reflektirata, da hodijo naši sodrugi še naprej v to brivnico. Upamo, da se bo našemu dopisniku posrečilo ugotoviti ime klevetnika in mu bomo potem nudili priložnost, da svoje obrekovanje dokaže pred sodiščem. Na tem primeru zopet vidimo, kako se širijo klevetniške govorice o naših voditeljih, a obrekovalci se potem običajno skrivajo, da jih ni mogoče prijeti za jezik.

Studenci pri Mariboru

Popis stanovalcev v Studencih. Ker se v zadnjih letih stanje prebivalstva zelo izpreminja, in ker je vsled novih zgradb prišlo v občino mnogo novih stanovalcev, je sklenila občinska uprava, da z dnem 15. avgustom 1936 napravi popis vseh stanovalcev na teritoriju občine Studenci. Te dni bodo hišnim lastnikom dostavljene pole, ki jih naj ob sodelovanju hišnih strank točno izpolnijo. Navodila so označena na polah. Opozarja se vse občane, da je v njihovem lastnem interesu, da se pole točno izpolnijo. Važno je to tudi pri pisanju imen, ker se bo na podlagi popisa napravilo nove volilne imenike, da bodo prenehale številne reklamacije, ki se pojavljajo ob vsakih volitvah, češ, da volilci niso vpisani. Istočasno se bo na podlagi tega popisa izpopolnila domovinska matica, vojaška evidenca in pasji kataster. Skratka: popis je važen in se stanovalci v Studencih naprošajo, da se točno ravnajo po navodilih. Pole se naj **takoj po 15. avgustu** oddajo v občinski pisarni. — Občinska uprava.

I. Delavsko kolesarsko društvo v Studencih je darovalo Din 100 za občinske uboge.

Ptuj

Izleti. Preteklo nedejo so imeli naši esperantisti izlet na Mestni vrh,, za soboto 15. t. m. se pa pripravljajo strokovničarji na Falo. Ako bo dovolj priglašencev, bodo potovali z avtobusom. Druga skupina pa namerava na Pohorje in se odpelje s prvim vlakom zjutraj. Priglasiti se je takoj pri delavskih zaupnikih. Družnost!

Delavski pravni svetovalec

Odtegljaji služkinji (Polzela.)

Vprašanje: Neki visoki gospod je služkinji za prvi mesec plačo sploh »noter« pridržal. Ko jo je sedaj odpustil, ji je še odtrgal Din 130.— za luč in za svinjsko mast, ki jo je baje preveč porabila. Ali sme to storiti?

Odgovor: Zaslužek služkinji se mora izplačati sproti najpozneje koncem meseca. Tako pridržavanje je torej nezakonito. Tudi odtegljaji za luč in za svinjsko mast je neutemeljen, ako ni služkinja nalašč, iz nagajivosti, brez vsake potrebe, preveč svetila in na enak način porabila svinjsko mast. Odpoved velja obojestransko 14-dnevna. Tudi prekočasno delo bi ji moral delodajalec plačati, če je služkinjo morda prekomerno izrabljal, t. j. da je morala delati brez posebne nagrade dalje kot služinčad običajno dela. Toda to prekočasno delo se ne plačuje s 50 odst. poviškom, ampak samo tako, kakor, če sploh kdo kaj dela, pa zato ne dobi nobene plače. Pod zakon o zaščiti delavcev, ki določa plačilo za nadure, služkinje ne spadajo, ker velja za nje naredba za gospodinjske pomočnice, ki ne pozna določbe o nadurnem delu.

Kako dokažem nadure pred sodiščem? (Dol pri Ljubljani).

Vprašanje: V naši tovarni delam dnevno 9½ ur. Dobivamo za vse to le 120 Din tedensko, kar je tudi napisano na izplačilni kuverti. Ali je dopusten tak delovni čas? Ali zadostuje, če shranjujem te kuverte, da bomo lahko enkrat sodnijsko izterjali nadure?

Odgovor: Za tovarne je dopusten le 8-urni delavnik. Če nočete delati preko zakonitega časa, vložite pritožbo na inspekcijo dela. Za svoječasno izterjanje plačila nadur je dobro, da shranjujete kuverte, ker bodete s tem dokazali vsaj število delovnih tednov in izplačilo mezde. Število nadur boste morali še posebej dokazati s pričami. To ne bo teško dokazati, če delate vsak dan enako 9½ ur. Ako pa ne opravite vsak dan enako število nadur, jih lahko dokažete edino na ta način, da si jih sproti zapisujete v koledar. Gotovo imate delavski koledar, če ste zavedna sodružica, drugače si kupite zvezek. Iz previdnosti naj še kak drug delavec sproti kot priča podpisuje te beležke, da ste si res pravilno sproti zapisovala nadure. Največkrat izgubijo delavci tožbe za nadure, ker ne morejo pred sodiščem točno dokazati število nadur. Velja torej tudi za druge opozorilo:

Kjerkoli delate nadure, točno si jih beležite, shranjujte izplačilne listke in skrbite pravočasno za dokaze!

Zavarovanje v korist druge osebe (Laško)

V p r a š a n j e: Pred leti sem zavaroval hišo in gospodarsko poslopje, ki je last moje matere, pri neki zavarovalnici z materinim pristankom, ker sem pričakoval, da dobim po materi posestvo. Pozneje je prišlo med menoj in materjo do raznih sporov, ter je mati poslopje še sama zavarovala pri isti zavarovalnici ter sedaj plačujeva oba premije. Leto pozneje sem svojo zavarovalno pogodbo podaljšal za 10 let. Ali sem dolžan jaz, ki itak od hiše nič nimam, plačevati zavarovalnino in ali lahko odstopim od pogodbe?

O d g o v o r: Zavarovalna pogodba se lahko sklene tudi na tuj račun in je pogodba, s katero ste Vi zavarovali poslopje, pripadajoče Vaši materi, veljavna. Vkljub temu, da je mati pozneje še sama zavarovala poslopje, morate tudi Vi plačevati premije, saj ste še pozneje sami svojo pogodbo podaljšali. Pred potekom roka, za katerega je bila pogodba podaljšana, tudi ne boste mogli sami brez pristanka zavarovalnice pogodbe razdreti.

Važna sodba o nadurah

Neveljavno pavšaliranje nadur, če se s tem obide zakon. — Javnopravni značaj zakonodaje o nadurnem delu. — »Odmori med delom«, ki niso odmori po § 7 zak. o zašč. del.

Delavec pri lesni industriji »Jugoles« v Črnomelju je tožil za plačilo mezde, ker je delal nadure. Prvo sodišče v Črnomelju je tožbo zavrnilo z utemeljitvijo, da je sklenil delavec s toženo družbo službeno pogodbo v tem smislu, da bo dobil za delo plačilo, v slučaju nadurnega dela tako, da se **zniža** mezda, tako da bi bilo s tem plačano tudi prekourno delo, vštevši 50 odst. povišek.

Odločba prizivnega sodišča.

Okrožno kot prizivno sodišče v Novem mestu je to sodbo prvega sodnika razveljavilo in ugotovilo:

»Naziranje prvega sodnika je zmotno. 10 zak. o zašč. del. izrecno določa, da je treba plačati vsako prekočasno delo s 50 odst. poviškom. Možno je, pavšalno plačo všteti v 50 odst. povišek za prekourno delo. Vendar prizivatelj pravilno izvaja, **da mora biti iz službene pogodbe že v naprej določen obseg tega prekočasnega dela.** V tem primeru pa je posneti iz izpovedb prič, da obseg tega prekournega dela ni bil v naprej določen. V vsakem primeru potrebe prekournega dela bi se naj šele avtomatično znižala pogojena plača tako da bi bilo s tem plačano tudi prekourno delo s 50 odst. poviškom vred. Taka službena pogodba pa je sklenjena očividno v korist službodajalca in sposobna, da obide določbo § 10 in 6 zak. o zaščiti delavcev in gre tedaj tožniku za prekourno delo vsaj 50 odst. povišek.

Tudi delaželjnim delojemalcem podjetnik ne sme dovoliti nadurnega dela.

Zmotno je tudi naziranje prvega sodnika, da tožniku ne gre 50 odst. povišek za nadurno delo kot akordantu v letu 1935, ker je baje takrat opravljal prekourno delo proti izrecnemu naročilu delodajalke in ga ona takrat sploh ni kontrolirala po svojih uslužbencih, ker da je tožnik tedaj delal nadure svojevoljno.

Določba § 10 zak. o zašč. del. je **prisilnega značaja. Ni prezreti, da so zakonodavca vodili pri donošenju tega zakona zlasti oziri javnopravnega značaja, t. j. da se delavska sila ne troši prekomerno, da se ta družabni razred ohrani in ne izčrpa predčasno vsled prekomernega dela, da se delo primerno razdeli in ne prepušča prekomerno zaslužka željnim delojemalcem, da delajo prekočasno po svoji volji in da se tako izpira drugo delavstvo ter ustvarja brezposelnost.**

Ni tedaj dovolj, da delodajalec samo prepove prekourno delo delavcem, ampak mora tudi vse podvzeti, da se taka prepoved dejansko izvrši. Tožena tvrdka pa se glasom izpovedb prič sploh ni pobrigala zato, da bi se to njeno naročilo prepovedi nadurnega dela tudi v resnici izvedlo. Ni prezreti pri tem določilo § 123. zak. o zašč. del., ki **udarja kazen** na dovolitev prekournega dela po službodajalcih.

Plačljivi odmori med delom

Napačno je tudi naziranje pobijane sodbe, da tožniku ne gre plačilo z ozirom na določilo § 7 zak. o zašč. del., če so tožniku nastale nadure s tem, da je čakal na vlak s hlodi. Določba § 7 zak. o zašč. del. ima v mislih odmore med delom. Tožena pa sama ne trdi, da bi šlo za tak odmor.«

(§ 7 zak. o zašč. del. glasi: »V delovni čas se ne všteva odmor med delom samim, ki je določen z zakonom, pogodbo ali običajem za posamezna podjetja, ali za posamezne kategorije podjetij.« Op. por.)

*

Z gornjo sodbo Pl 317-36 okrožnega kot prizivnega sodišča v Novem mestu z dne 19. junija 1936 smo dobili eno najizrazitejših tolmačenj namenov zakonodavca pri izdanju zakona o zaščiti delavcev, zlasti določbe § 10 o plačevanju prekočasnega dela s 50 odst. poviškom. Važno je posebno, da je sodišče zopet enkrat tako jasno povdarilo javnopravni značaja tega določila in spregovorilo končno odločno besedo o prekomernem trošenju delavske sile, predčasnem izčrpanju vsled prekomernega dela, o izpiranju delavstva in ustvarjanju brezposelnosti.«

S tem so tudi enkrat za vselej z najkompetentnejšega mesta zamašena usta tistim naivnim ugovorom nadurnih tožb, češ da so delavci sami prosili za prekourno delo«, da so »željni prekočasnega zaslužka«, — seve, ker ne morejo živeti z mezdo normalnega delovnega časa, ker je ista pod življenjskim minimumom.

Proti tej odločbi novomeškega okrožnega sodišča je sicer še dopustna pritožba na stol sedmorice v Zagrebu. Naj si pa že odloči najvišje sodišče v tej zadevi tako ali tako, gornje principijelne ugotovitve o velikanski javnopravni in socijalni nalogi § 10 zak. o zašč. del. glede plačevanja nadurnega dela so nedvomno zagrabile pereče vprašanje nadurnega dela in brezposelnosti pri korenini. Bilo bi le želeti, da bi tudi druga sodišča s toliko resnobo gledala na socijalne konflikte današnjega časa.

Dr. Avg. Reisman.

Sportna rubrika

Finalne nogometne tekme za pokal D. N. S. P. Na igrišču SK »Kovinar«, Jesenice, v soboto, dne 15. VIII. od 15. do 19. ure: Grafika : Kovinar — Prvak Trbovelj : Kovinar — Prvak Trbovelj : Olimp — Olimp : Kovinar — Prvak Trbovelj : Grafika — Olimp : Grafika. — V nedeljo, dne 16. VIII. ob 16. uri: I. odnosno II. plasirani zmagovalec finalnih tekem : SK Kovinar. — Vstopnina: v soboto s slavnostnim znakom SMRJ Din 4.—, brez znaka Din 6.—, otroci Din 1.—. Vstopnina v nedeljo za prijateljsko tekmo Din 5.—, otroci Din 1.—.

Olimp—Slovan 5 : 0 (1 : 0). SK. Olimp je odigral v nedeljo, dne 9. avgusta s SK. Slovanom kvalifikacijsko tekmo za prestop v I. razred in odločil tekmo z visokim rezultatom v svojo korist. — Igra sama, če ravno je bila v prvenstvenem stilu odigrana, je bila zelo lepa in od začetka do konca zanimiva. Olimp je nalahno prevladoval, če tudi je igra valovala iz polja v polje. Sodnik g. Veble je ime lahek posel, ker sta bili moštvi disciplinirani. Upamo, da bo Olimp tudi v bodoče zaigral tako, kakor je pokazal to pot.

Mestno poglavarstvo Maribor. V Mariboru, dne 7. avgusta 1936.
X. štev. 1125/3150-1936.
Zgradba deške meščanske in dekliške narodne šole
v Magdalenskem predmestju, licitacija nadaljnje opreme.

RAZGLAS.

Mestno poglavarstvo Maribor razpisuje za zgradbo deške meščanske in dekliške narodne šole v Magdalenskem predmestju sledeča dela oziroma dobave:

1. Oprema telovadnice	Din	71.931.—
2. Oprema vseh kabinetov, konferenčnih sob in ostalih prostorov	Din	189.950.—
3. Dobava obešalnikov za šol. garderobe, kabinete in dr. prostore	Din	25.340.—
4. Dobava svetilnih teles	Din	100.455.—
5. Naprava šol. vodnjakov in druga manjša dela iz umet. kamna	Din	19.450.—
6. Tapetniška dela	Din	30.400.—
7. Keramična dela	Din	20.688.—
8. Tlak s cementnimi ploščami	Din	42.500.—

Ponudbe se morajo oddati v torek, dne 18. avgusta 1936 med 10. in 11. uro v roke predsednika licitacijske komisije na mestnem poglavarstvu v Mariboru na Rotovškem trgu. Ponudbe morajo biti zapečatene ter kolekovane po § 9 zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o taksah z dne 25. marca 1932, Služb. Nov. br. 70/XXIX z dne 26. marca 1932. Kavcija v iznosu 5% od uradno proračunjenih vsot se mora vložiti pri mestni blagajni mariborski in sicer v vrednotah, ki jih sprejema mestna blagajna. Kavcija se mora vložiti do 10. ure dne 18. avgusta 1936. Ponudbe se naj predložijo v obliki v % izraženega popusta na uradne proračune. Pojasnila in ponudbeni pripomočki se dobijo v pisarni gradbenega nadzorstva na licu gradnje počenši z 10. avgustom 1936.

Predsednik: **Dr. Juvan,** l. r.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.